

Kvindefredsligaens forårsmøder 2026

Sabba Mirza: Fra Middelalderens kvindefred til nutidens straffelov. Et oplæg om ret, historie, køn og magt – før og nu.

Sabba Mirza er jurist og har en ph.d.grad fra Københavns Universitet. Hun forsker på Syddansk Universitet og er direktør i MyLawStory og kombinerer forskning med film.

SM indledte den 9.4.26 med at tale om Margrete den 1. (1353-1412), der voksede op i en tid præget af politisk uro og tidligere kriser. Hun blev som 10-årig gift med Håkon 6., der var norsk konge. Ægteskabet var en strategisk alliance, der skulle styrke forbindelsen mellem Danmark og Norge. Hun fødte i 1370 en søn, Olof. Da hendes far, Valdemar Atterdag døde i 1375 blev Olof konge af Danmark, men med Margrete som sin formynder. Da hendes mand, Håkan 6. døde i 1380 styrede hun både Danmark og Norge på sin søns vegne. I 1397 samlede hun Danmark, Norge og Sverige i den såkaldte Kalmarunion.

Margrete den 1. videreførte og håndhævede i sin regeringstid allerede eksisterende regler om 'kvindefred', der eksisterede ved siden af andre former for fred: Kongefred; Kirkefred; Tingfred – beskyttelse ved retsmøder. Kvindefred opstod i et samfund præget af vold og hævn, hvor kvinder blev set som sårbare, men også vigtige for slægt og arv.

Kvindefred indebar et forbud mod vold mod kvinder med særligt fokus på voldtægt, bortførelse og overgreb. Straffene var ofte bøder eller hårdere straf end ved vold mod mænd. – Margretes styre var præget af en orden og et retssystem, hvor sådanne beskyttelser blev taget alvorligt.

Herefter et spring på ca 500 år frem og spørgsmål om, hvordan og hvorfor vi i dag regulerer forbrydelser, der knytter sig til køn, ære og kontrol. Generelt bruger lovene nu kønsneutrale formuleringer i stedet for at henvise til mand eller kvinde. Straffebetingelserne retter sig mod handling og ansvar, fx i forhold til kvindelig omskæring, tvang til (ikke-anerkendelsesværdig) ansigtstildækning; tvang til ægteskabsindgåelse. SM omtalte et eksempel på det, der ofte omtales som 'partnerdrab' som 'den hvide mands æresdrab'.

Sabba Mirza har i mange år arbejdet med kvinder, film og fred, og har i sin film fra 2025 "Voldtægt – fra overgreb til dom" haft fokus på overgrebssager efter Samtykkeloven.

Kvinder var juridisk svagere stillet end mænd i Middelalderen, men netop derfor blev de også set som beskyttelsesværdige. Et brud på Kvindefreden var ikke kun en forbrydelse mod kvinden men også mod samfundsordenen. Dronning Margrete 1.s kvindefred var en pagt med folket. Trods nutidens juridiske ligestilling og beskyttelse er voldtægt et tydeligt tegn på manglende ligestilling.

Men ved det sidste Folketingsvalg blev næsten 50% af Folketingets nye medlemmer kvinder.